

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICA

INSERATE

Conform regulamen. de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foaie înscrisă în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 250 Lei
Pe 6 luni . . . 150 Lei
Pentru străinătate 750 Lei**Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă**

Naștere de taină

(+). La soroc din veac rânduit, preacurata Maică a Domnului a venit pe lume. Nașterea ei a însemnat bucurie pentru toată făptura înțelegătoare: pentru puterile cerești, ca și pentru muritorii ce gemeau sub povara păcatului strămoșesc în mijlocul unei firi, care pătimia și ea, după vedenia apostolului neamurilor, sub apăsarea aceluiaș blestem. Și trebuie să însemne, cu atât mai vârtos, pentru noi, acum, după întruparea și proslăvirea lui Hristos-Dumnezeu, Fiul Mariei, bucurie deosebită, mare și sfântă, nașterea Purureafecioarei. Suntem doar, prin Mântuitorul, și noi, cei răscumpărați de El și născuți într'insul prin apa botezului, fii ai Maicii Preacurate, la carea se cuvine să ne gândim mereu cu drag, s'o preamărim cu graiul și să-i aducem fără încetare, drept prinos de închinare, mireasma inimii pline de fiască și nestinsă iubire. Așa apoi prasnica nașterii Împărătesei Cerurilor se va repeta mereu, în chip de taină, în sufletele noastre.

Stă în puterea noastră săvârșirea acestor minuni fericitoare. Un cucernic cinstitor al Maicii Sfinte — P. Maurițiu Meschler S. I. — ne învață legile acestei arte taumaturgice, cari legi nici nu sunt greu de priceput și de trecut în faptă. Cea dintâi este recunoștința față de Dumnezeu pentru darul ce l-a făcut omenimei în persoana fiicei lui Ioachim și a Anei, odraslă zămislită fără de prihană. Nașterea ei a fost începutul mântuirii noastre și sfârșitul blăstămului rostit odinioară în raiul pământesc; această naștere ne-a adus pacea cu Dumnezeu și, prin Hristos întromenit, îndumnezeirea omului. Porumbița care a adus ramura de maslin, steaua a zorilor, mărire a Ierusalimului, glorie a neamului omenesc, — cade-se să i-ne închinăm și noi, cu smerenie și căldură Neprihănitei, ca să se nască fără încetare în inimile noastre.

Ceeace se va și întâmpla dacă închinarea noastră față de ea va fi străbătută de simțăminte de evlavie mereu reînnoite și însuflețite de motive ce ne pune la îndemână Scriptura și Biserica. Lumea Legii Vechi își hrănea nădejdele viitorului cu dragostea în care cuprindea și pe Maica lui Mesia. Profeții i-au vestit laudele; dreptii cu dor au dorit zilele ei; toți încunjurau cu venerație adâncă Siciul Legii, un simbol al Maicii Domnului. Biserica Legii Noi, la rândul său, îi dă Preacuratei, cum e și firesc, cinste și mai mare: o preamărește ca pe Maica lui Dumnezeu cea mai vrednică de cinste decât cheruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii. Neprihănita Zămislire face parte din crezul Bisericii lui Hristos. Cu Purureafecioara ne întâlnim în principalele dogme ale dreptei credințe. Pe calea sfințeniei îndreptarul cel mai luminos după Fiul său tot Dânsa

Eternitatea în timp

(*). Nu numai „bietul om e sub vreme“, ci toate câte viează sub soare: floarea și codrul, nații și împărății; granițe politice și rândueli sociale. Toate răsar „la vreme potrivită“, în anumite zone ale pământului, în climatul ce le priește; cresc și înfloresc la soroace determinate, pentru ca apoi să se ofilească, să îmbătrânească, să moară.

Religii și bisericii — nu fac excepție. Apar la anumite cotituri ale vremii, din ciocniri de idei și de interese, din avânturi celeste și clocotiri de patimi mărunte, pe care le adulmecă mai apoi cu pasiune critica istorică. Sunt mărginite și ele de zonele geografice ale unor rase, cresc și înfloresc în anumite climate spirituale, în epoci prielnice, pentruca apoi — unele ușor ca floarea, altele mai încet ca pădurea — să obosească, să se retragă pe încetul din vârtoarea evenimentelor potrivnice și, închise în turnul unor tradiții încremenite, să viseze bătrânește o nouă tinerețe, un nou val al vremii, un nou joc al conjuncturii favorabile, care să le salte pe culmile atenției generale și să le dea forțe pentru un nou iureș de acțiune. Așteaptă, într'o senină și senilă resemnare, norocul care să le readucă în actualitate după ce veacuri de-a rândul au fost inactuale; vis înșelător, de obicei, ca toate visurile. — Pilda islamului și a reformațiunii, între altele, este concludentă.

Doar' o stâncă se înalță, una singură, în vârtejurile acestei treceri generale, neclintită și neschimbată ca un bloc de veșnicie căzut în marea vremelnice: Biserica Domnului! „A făcut Dumnezeu în mijlocul nostru o operă care, fără legături cu nici o altă cauză și neținându-se de nimic înafară de ea, umple toate timpurile și toate locurile“ (Bossuet). — Catholicismul nu-i niciodată actual și niciodată inactual. Pentru el nu există, din capul locului, această problemă a actualității. El este totdeauna și pretutindeni, o calmă și caldă permanență, o indefectibilă forță, o neîncetată acțiune, o continuă creștere. Nu regretă trecutul și nu-l frământă grija viitorului: știe că orice s'ar întâmpla,

este, precum și liman de scăpare și ușă de mântuire pentru sârmanii păcătoși.

Toate neamurile o fericesc pe Preacurata. Al nostru fiind, sub acest raport, printre cele dintâi, să ne bucurăm pentru această cheazășie de bun augur, să ne silim să creștem în evlavia față de Maica Domnului și să ne facem apostoli ai cultului ei. Ca să-i dăm prilejul să se nască în chip de taină în sufletul cât mai multor fii și fiice a neamului nostru cel împrejmuit de atâția răuvoitori.

oricum s'ar schimba haina și fața lumii, el va fi prezent, împlinind cu infinită răbdare pretutindeni aceeași veche misiune, nouă totdeauna numai fiindcă sunt altele împrejurările vremelnice în care se deprinde. Va fi prezent, fiindcă trebuie să fie. Are poruncă. Are această obligație neînduplecată: până la capătul veacului! — Minunată și ciudată această „obligație de a fi perpetuu“, exclamă Sertillanges. Și riscată. Vremea, în oricare moment, te-ar putea desminți. Dar, de două mii de ani, capriciosul și necruțătorul timp se arată respectuos și docil față de această statornicie care-l înfruntă și îl supune.

Așa se explică „stilul mare al activității“ catolice și faptul că „spiritul de perspective mondiale al lui Hristos singură Biserica catolică l-a păstrat în toată întinderea și adâncimea lui“, cum remarcă Karl Adam. Fiindcă e singura instituție completă în sine, independentă — mai independentă decât tot ce a cunoscut vreodată istoria!

Dintele vremii n'o macină. Dimpotrivă, valurile ei trecătoare nu fac decât să-i aducă în continuu nou și nou material de construcție. Cine ar putea spune, dacă i-a fost mai prielnic climatul persecuțiilor neroniane, triumful constantinian, năvălirile barbarilor din cari a cioplit minunea evului mediu, sbuciumul reformei din care a răsărit Tridentinul, neliniștea universală în care a vorbit glasul de proroc al lui Leo XIII ori convulsunile adânci peste care răsună directivele lui Pius XI și Pius XII?! S'a simțit oare mai „actuală“ și mai la larg în rețeaua legilor romane ori în cămașa de zimți a feudalismului medieval, în Statul papal de odinioară ori în „Citta del Vaticano“ de astăzi, cel mai mic Stat și cea mai puternică Cetate spirituală a lumii; sub monarhiile absolutiste care s'au prăbușit, sub democrațiile care s'au distrămat ori sub strânsoarea de fier a nouilor mirajuri totalitare?!

Intrebarea n'are sens, decât doar pentru profani. Ea însă, Biserica, știe că așa trebuie să fie: din oceanul vremii trebuie să se ridice mereu alte forme ale vremelnice, alte împărății și ideologii, care toate trebuiesc primite, domolite, botezate, educate și... înmormântate. În toate și prin toate, puterea ei lucrează spre aceleași ținte constante, sporinduși neconținut organele, modernizânduși mereu armatura, fără a pierde ceva din inepuisabila sa vitalitate, fără a schimba ceva din imutabila esență a ființei sale.

Independent față de timp, catholicismul nu cunoaște margini în spațiu și granițe de netrecut între rase și popoare. E acasă în înghețurile veșnice dela pol, ca și în țările de foc ale equatorului. Neamurile toate, de

toate limbile și culorile, se strâng în jurul altarelor lui, cântând, în mii de graiuri dar în perfecta armonie a unității, în ritmul ordonat al aceleiași autorități, măririle aceleiași Dumnezeu. „Strădanile bisericești — scrie Karl Adam — nici odată nu s'au exhaustat în nizuințe pur naționale, și niciodată Biserica nu s'a legat în chip durabil în robia vreunui stat“. N-a avut niciodată pretenția de a fi națională în sensul mărunț al cuvântului, nici de a se contopi cu singuraticile state. Ci, tocmai fiind supranațională, adunând în împărăția lui Dumnezeu pe toți oamenii și toate popoarele, „este de o mie de ori mai aptă decât comunitățile religioase cu destin național (cum e biserica anglicană, rusească, sau svedeză) a trezi puterile cele mai nobile ce dorm în diferitele popoare, punându-le în serviciul răspândirii împărăției lui Dumnezeu. Fiecare popor, cu calitățile lui specifice, este fiul ei, care își aduce cu sine darul în sanctuar“. (Karl Adam).

Pentru aceste motive aveau dreptate Papii medievali să o numească „*sufletul popoarelor*“. Și, ca pe una care sfidează vremile fără a depinde de ele, cu drept cuvânt o decretează Sertillanges *eternitatea în timp*. Ceeace nu vrea să spună imobilitate sau impasibilitate. Ci „perpetuitate care cuprinde timpul, fiind prin natura sa superioară dăinuirilor noastre schimbătoare“. Creatoare de civilizații — cine ar mai contesta astăzi acest adevăr? — ea este „eternitatea care animează vremile“. (Sertillanges, *Le miracle de l'Église* 147).

Amestecându-se în veac, sar uneori stropi de noroi și pe fața ei senină. Nu odată se găsește în luptă deschisă cu puterile lumii. Nu din vina ei. Ea se împacă cu toate regimurile și orânduelile sociale, în măsura în care ele se împacă cu Dumnezeu. Gata ori-când de înțelegere, nu admite însă compromis între bine și rău. I se aduc acuze din pricina aceasta. Dar Hristos n'a venit să aducă o falsă pace pe pământ, ci sabia. Această sabie despărțitoare de duhuri, în luptă neîmpăcată cu răul și întunerecul, este catolicismul!

Așa a fost și așa va rămânea: *semn*

înălțat în fața neamurilor, spre a le fi călăuză spre cer și pildă de urmat pe pământ. Acuma, când se vorbește de o nouă așezare a lumii, spre acest semn va trebui să privim. Fiindcă acolo găsim realizată în chip ideal unirea neamestecată a tuturor popoarelor pământului într'o armonie superioară.

Orice s'ar întâmpla însă ca mâne, catolicismul va rămâne ceea ce a fost: Independent de valorile vremii, de bunăvoința statelor și împrejurărilor, veșnic actual și permanent dinamic, el va continua să fie „eternitatea care animează timpurile!“.

Vizitațiuni canonice

în jurul Blajului

Sărbătorile și Duminicile din luna August au avut, în anul acesta, pentru satele din apropierea Blajului, darul de a urni pe toți credincioșii aceleiași parohii în jurul Arhierelui P. S. S. Dr. Vasile Aftenie, care în numele I. P. S. S. Valeriu Traian s'a dus în mijlocul lor, ca pe cei necăjiți să-i mângăie, pe cei slabi să-i în-tărească, pe cei tari să-i încurajeze și tuturor să-le verse în suflet harul și învățătura Domnului. De acest dar spiritual s'au învrednicit parohiile Lodroman, Lunca, Veza, Tiur, Ciufud și Spătac.

Lodromanul și Lunca au avut fericirea de slujbă și predică arhierescă în Duminica de 9 August, când P. S. S. însoțit de păr. Ion Moldovan canonic mitropolitan, păr. Dr. Septimiu Todoran prof. de teologie, păr. Dr. Alexandru Todea secretar mitropolitan și de clericii Sălăgean, Moldovan și Dulău, pe înserate, au intrat în Lodroman, satul natal al P. S. Sale. La intrare îl aștepta întreg poporul în frunte cu păr. V. Băcilă preotul local, urându-i bun sos. In ziua următoare satul era în mare sărbătoare. Credincioșii asistau cu lacrimi în ochi la slujba arhierescă celebrată — de copilul satului lor, care în timpul sf. Liturghii le-a vorbit despre *importanța suferinței* din zilele noastre.

După masă, P. S. Sa cu întreaga asistență s'a îndreptat spre *Lunca* păr. T. Muntean pentru slujba de seara: *Vecernea*. Dela intrarea în sat și până la biserică, deoparte și de alta a străzilor erau întinse covoare frumoase românești, iar în apropierea bisericii, două porți de triumf. Cuvintele adresate de P. S. Sa la sfârșitul înseratului, despre *trăirea vieții creștine*, nu vor fi date niciodată uitării.

În duminica de 16 August P. S. Sa a celebrat liturghia arhierescă în *Veza*, unde credincioșii s'au pregătit deosebit pentru această ocazie, apropiindu-se foarte mulți de sfânta împărtășanie. Cuvântul P. S. Sale, despre *mijloacele de a trăi creștinește* a căzut în inimile credincioșilor ca roua răcoritoare.

În Duminica din 23 August, parohia *Tiur* a fost în mare sărbătoare. Credincioșii au alergat cu mic cu mare la biserică. La sf. Liturghie cântă cu toții. Impresie înălțătoare. Laudă păr. Raica. Cuvântarea despre *credință* a lăsat urme neșterse în suflete.

La Tăierea Capului sf. Ioan P. S. Sa s'a deplasat în *Ciufud*, unde a slujit și un parastas pentru eroii căzuți pe câmpul de luptă. Vorbirea despre *suferință* a impresionat puternic mai ales pe cei cari își au pe cei dragi departe, la război.

Ultima Duminică din August, fu petrecută la *Spătac*, Era atâta viață în inimile acestor credincioși ai păr. Mărginean cari s'au apropiat în număr mare și de sfintele taine — au ascultat cu atâta drag cuvântul P. S. Sale despre *viața interioară creștină în raport cu viața veselă și sgomo-toasă a lumii fără de Dumnezeu*, încât ai fi dorit să rămâi pururea în mijlocul lor. Unde preotul e preot, credincioșii sunt creștini.

Toate spre mai marea mărire a lui Dumnezeu!

(Trecător)

FOIȚA „UNIRII“

Alexandru Grama

și antieminescianismul său

de Iosif E. Naghiu

Alexandru Grama e unul dintre marii dascăli ai Blajului, un reprezentant al erudiției blăjene. A apărut în lume la 8 Ianuarie 1850 în Blaj. A urmat cursul primar și secundar la Blaj. Tot la Blaj a studiat teologia. A urmat filozofia și teologia la Viena. Inarmat cu făclia cunoștințelor evanghelice și cu platoșa erudiției contemporane, Alexandru Grama e numit profesor la Blaj. Și-a petrecut toată viața în „*nica Romă*“ muncind pentru școală și biserică. Era doctor în teologie dela Viena și preot, hirotonit în 11 Februarie 1874. A fost profesor la liceu, iar mai târziu la teologie. Pentru marea sa dragoste față de biserică a fost ridicat la rangul de canonic.

Pe lângă activitatea sacerdotală și profesorală — elogiata superb în panegiricul rostit de academicianul Augustin Bunea — Alexandru Grama a fost și un mare erudit. A publicat câteva lucrări teologice cari au servit decenii întregi ca manuale pentru tinerii chemați de Domnul să devină preoți. În 1878

publică un manual de morală (Principiile morali seau etice ale religiunii creștine pentru gimnaziile superioare greco-catolice și pentru alte institute mai înalte). Tot în acel an scrie și o Isagogie (Introduciunea Santei Scripturei ca cunoscintia previa la studiul S. Religiuni în Gimnaziile superioare gr.-catolice). Pe vremea aceea la Teologia din Blaj se învăța istoria bisericească după un manual din 1854 al lui Basiliu Rațiu. Grama scrie o istorie a bisericii universale pentru seminarii, (1881) o istorie a bisericii universale și a celei românești pentru licee (1879) și o istorie a bisericii unite (1884). E important de remarcat că din 1884 până azi n'a apărut o altă carte despre trecutul bisericii unite. O astfel de lucrare pregătește Dl. Zenovie Păclișanu, membru corespondent al Academiei Române, Păr. Evrard a scris un studiu sintetic despre biserica unită într'un Almanah Catolic Francez, dar e numai o prezentare pentru occidentali. — În domeniul dreptului bisericesc a scris o carte masivă — de 500 pagini — „Instituțiuni calvinesci în biserica românească din Ardél, fazele lor în trecutu și valoarea în prezente“ — (1895). Are și o lucrare de apologetică: — „Explicarea mecanică modernă a naturii și credința în Dumnezeu (1881) apărută mai întâiu în Anuarele liceului din Blaj. A redactat 4 ani o revistă teologică blăjană — *Foia bisericească* — și a colaborat ani

dearândul la „Unirea“. Operele sale teologice sunt cunoscute și apreciate în lumea teologilor. Prin ele rămâne nemuritor pentru teologi, dar în lumea literaților rămâne o figură oarecum odioasă printr'o operă postumă: Alexandru Grama a murit în 12 Iunie 1896. La începutul anului 1897 a apărut la Blaj — (de altfel toate cărțile lui Grama s'au tipărit la Blaj) — studiul lui Grama despre *Mihail Eminescu*. — Fusese publicat în *Unirea* și acum se retipărea în volum. Dl. Perpesicius îmi spunea că din cartea lui Grama despre Eminescu rezultă că Grama era foarte cult — cunoștea multe — dar foarte pățimaș. Se știe că prin el antieminescianismul se afirmă puternic. Ce a determinat pe Alexandru Grama să scrie o filipică împotriva lui Eminescu? La sfârșitul secolului trecut regalitatea lui Eminescu în țara poeziei se discuta și se discuta mult. Hașdeu, Densușianu și alte figuri mari îi contestau acest drept. În Ardeal se făceau adesea paralele între Alecsandri și Eminescu, Coșbuc și Eminescu, în defavorul lui Eminescu. Problema se discuta în lumea literaților, dar ce avea Grama cu această polemică literară? Al. Grama era istoric, dogmatist, apologet, dar nu scria nici cărți nici articole despre literatură. Avea cultură clasică, citea scriitorii antici, citea pe Goethe și pe Schiller, dar numai ocazional pomenea de ei. Geneza antieminescianismului său nu e

Adunarea generală a Reuniunii de misiuni. Vineri, 4 Sept. crt., la sfârșitul exercițiilor spirituale preoțești, Reuniunea de misiuni sfinte din Arhidieceză și-a ținut adunarea generală ordinară în prezența I. P. S. S. Dr. Valeriu Traian Frențiu, adm. apostolic, și a ll. Sale Dr. Victor Macaveiu, vicar general.

După cuvântul de deschidere al Reverendismului Iuliu Maior, președinte, secretarul Reuniunii, pâr. Dr. Ioan Vesa, a citit raportul general din care spicuim următoarele: Ultima adunare generală s'a ținut în Sept. 1936. De atunci încoace s'au ținut următoarele misiuni populare: În 1936 s'au ținut 18 misiuni, în 1937 36 misiuni, în 1938 32 misiuni, în 1939 56, în 1940 17, iar în 1941 23 misiuni. În ultimii ani s'au putut avea misiuni de 7-8 zile ținute de părinții baziliani dela Obreja. Reuniunea a obținut pentru membrii săi o seamă de favoruri și privilegii spirituale, concese cu mână largă de Sf. Scaun, comunicate clerului la vremea sa. A stăruit apoi să se țină exerciții spirituale nu numai pentru cler, dar și pentru profesorii și profesoarele din Blaj, ceea ce în acest an s'a văzut realizat, cu mare profit pentru toți.

Pentru că activitatea vastă a acestei asociații să nu dispară în uitare, s'a luat hotărârea să se publice — când vremile vor permite-o — un istoric al ei și o biografie a întemeietorului, adevărat Revm. Ștefan Roșianu. Adunarea generală a discutat apoi și a aprobat noile statute, redactate de o comisiune specială, după aprobarea cărora s'a ales următorul comitet de conducere: Președinte Iuliu Maior, casier pâr. Gregoriu Tecșa, secretar pâr. Dr. Ioan Vesa, membrii Preaven. Dr. Liviu Chinezu, Mon. Dr. Leon Sârbu, Dr. Sept. Todoran, Cl. Dr. Gavril Pop, Cl. Dr. Alex. Todea dela centru și Preaon. Gh. Simu, Mon. Teodor Radu, Mon. Valeriu Stoian, On. Ioan Coman și pâr. Augustin Pop, din afară.

Dintre hotărârile luate semnalăm două mai însemnate: Dorința de a vedea la exercițiile spirituale ale profesorilor și profesoarelor și pe acei robi ai catedrei care nu sunt în Blaj și de a putea avea o casă pentru exerciții spirituale. Pentru realizarea ulti-

mului deziderat, suntem informați că se vor face pașii de început cât mai în grabă și, viribus unitis, se va putea vedea realizat cât mai în grabă.

Reverenda

— Dela Blaj —

Două sute preoți au retrăit în patru zile cei patru ani de odinioară. Ani depărtați, frumoși ca o amintire biblică. Două sute talare, — uniforma ofițerilor lui Hristos, — urcă în șir treptele catedralei sau se înșirue în băncile seminariștilor de demult.

O, tragică istorie a atâtor talarii preoțești!

— Ați ieșit din Seminar curate și v'ați împrăștiat prin coclauri de munți, prin văgăunile satelor, pe drumuri lungi cu atâtea cotituri. Atunci, demult. Și vă rentoarceți acasă atât de schimbate. Unde e frumseța voastră, reverende imbibate de colbul drumurilor lumii? Unde e imaculata voastră culoare sobră, reverende petate și ponosite? Câte nu atârnați azi deformate pe umeri încovoiați! Brăul svelțului mijloc s'a pierdut. Aveți și morții voștri!...

Totuși, — bun sosit acasă, înstrăinatelor și cuvioaselor talarii! Graiul vostru spune cumplita bejenie prin care trecurăți.

— Firele țesăturii voastre au fost toarse cu migală în cei patru ani de marii măestri. Ați fost apoi aranjate fir lângă fir și împletite cu artă și dragoste, după tipare milenare. Ați fost croite largi, solide, din o bucată, asemeni cămeșii lui Hristos, ca să înfrunțați și ploaie și arșiță. — Azi vă re'ntoarceți obosite, unele destrămate, — să vă refaceți, să vă periați, să primiți lustrul și vigoarea dela început.

Atelierul Domnului lucrează cu febrilitate patru zile, fără răgaz, fără taifasuri. Și o să vă redea iarăși lumii, valurilor, vânturilor.

Silueta voastră dreaptă și sobră, — solia bătrânului Sion și a zilelor ce vin

— înfigese-va iarăși dârză în răscruce de istorie, între tunete și fulgere, antrenând norodul în... Putere, îndrumând plămada neamului spre viață.

— Reverendă preoțească, conștiință și putere sacerdotală!

Plecăm. Adio sfântă catedrală. Urmărește-ne în diaspora drumurilor noastre dela înălțimea crucii tale. Vezi-ne. Vezi-ne în depărtări cum ne flutură viforul vremii și al lumii și dă-ne semn de încurajare. Privește-ne cu zimbet de satisfacție: căci ducem cu noi pe Dumnezeu!

Pr. Ioan Borza

Spiritul de jertfă

Prea mult s'a vorbit în lumea largă de spiritul de jertfă, pe plan material. Mai pe sus de acest fel de spirit de jertfă este celălalt, în ordinea morală, a vorbelor și faptelor: Unde nu este acest spirit de abnegație, nu poate fi vorba de actele de jertfă în ordinea materială a faptelor.

Cel mai mare dușman al abnegațiilor, în ordinea morală, este egoismul, exclusivismul, plinătatea de sine a omului care, în orice împrejurări ale vieții și a raporturilor cu semenii, se crede singur a fi inventatorul cozii de mătură pe lume. Fără lăpădarea de sine, fără eliberarea din cătușele ambițiilor pătimăse și fără frâu, nu se poate stabili un echilibru moral între oameni, ceea ce nu este egal cu târgul și compromisiunile dintre acte și fapte.

Acest spirit de jertfă nu poate isvorî de cât din climatul învățaturii creștine. Numai sufletele formate la școala creștină; numai o concepție creștină a vieții și lumii, ne pot da omul moral, gata de toate sacrificiile morale și materiale, aduse jertfă splendidă pe altarul binelui pe pământ. Orice alte învățături, pe acest plan, isvorite din mintea omului, sunt jumătăți de adevăruri și principii, prin faptul că omul este imperfect. Această insuficiență și imperfecțiune omenească își lasă amprente sale pe orice operă, fie morală sau materială. Numai învățăturile lu

discuția locului lui Eminescu din epoca sa, ci cu totul altceva. Grama era preot și era profesor. Se ocupa de generația tină. Printre discipolii săi a constatat ceva: un curent pesimist, morbid, melancolic și în ultima esență anticreștin. Mulți tineri își lăsau plele lungi și făceau pe disperații, recitând versuri eminesciene ca:

A fi: nebunie și tristă și goală!

Urechea te minte și ochiul te 'nșală

sau

De e senz într'asta, e 'ntors și ateu,

Pe palida-ți frunte nu e scris Dumnezeu,

sau

Eu nu cred nici în Iehova,

Nici în Buda Sakia Muni,

Nici în viață, nici în moarte,

Nici în stingere, ca unii.

Erau un fel de nedisciplinați, anticreștini și extrem de pesimiști. Unii chiar părăseau școala pretextând că nici Eminescu n'a terminat liceul. În fața acestei situații Grama ca preot și profesor și-a lăsat preocupările sale istorice, dogmatice și apologetice, spre a scrie o carte de critică literară. E singura sa operă literară. O scrie vehement, lovind cu pumnii strânsi în Eminescu, fanatizat de ideea că prin opera sa combate curentul morbid al așa zisilor — „eminescieni“ — ultra disperați, cari apăreau în tot mai multe părți ale Ardealului. Iată unica explicație posibilă a atitudinii lui

Alexandru Grama. Fiind erudit, stimat și apreciat, cartea sa a găsit mulți admiratori, dar de puțină durată. Printre postumele lui Eminescu se găsesc versuri ca:

Rugămu-ne 'ndurărilor

Luceafărului mărilor

Din valul ce ne băntuie,

Inaltă-ne, ne mântuie.

Privirea-ți adorată

Asupra-ne coboară

O Maică Preacurată

Și pururea Fecioară

Marie

pe cari le poate cita oricine în predici și în conferințe religioase. Dl. I. M. Rașcu a publicat o carte intitulată — Eminescu și catolicismul. — În operele sale găsim adesea ecouri din Litaniile Lauretane, din Stabat Mater, descrieri de domuri gotice, aprecieri elogioase despre catolicism, etc. Iacob Negruzi ne spune că Eminescu voia să se căsătorească cu Veronica Micle (greco-catolică) și să treacă la catolicism (Amintiri dela Junimea p. 86). Grama ar fi scris cartea și dacă nu era pe vremea lui un curent antieminescian. A scris în domeniul criticii — pe care înainte nu-l cultivase — fiindcă teologul din el voia să combată „eminescienii“ pesimiști. Combătea magistrul, din cauza pretențiilor săi admiratori.

Despre Ler și răspândirea creștinismului

Pâr. Constantin Oancea, membru corespondent al Comisiunii Monumentelor Istorice, a publicat în „Gazeta Hunedoarei“, Anul I. Nr. 44-45, un articol, la care Sf. Sa a ținut mult, de oarece l-a mai publicat și în altă parte. Articolul vorbește despre originea cuvântului „Ler“, și susține afirmația că refrenul „ler“ își are originea în numele împăratului Galeriu, în onoarea căruia „creștinii din Imperiul Roman de răsărit, în semn de recunoștință pentru acest Edict (e vorba de un edict de toleranță al lui Galeriu) de importanță fără de seamă în viața popoarelor, conform Edictului au și luat în colindele care preamăresc Nașterea Domnului nostru Isus Hristos cuvinte de laudă la adresa împăratului Galeriu și de atunci până în ziua de azi s'a păstrat refrenul cu numele împăratului Galeriu (Ler împărat) în colindele noastre“.

Această păstrare presupusă de Părintele Oancea a numelui lui Galeriu în colindele noastre ar fi „o mărturie prețioasă a credinței noastre strămoșești, o dovadă istorică a vechimei noastre pe aceste plaiuri daco-romane și o mărturie că ne-am născut, ca neam, deodată și creștini și români“.

Orice om nepreocupat trebuie să aprobe

Dumnezeu sunt infalibile și perfecte; ele sunt viabile pentru orice regim și pentru toate veacurile, până la sfârșitul lumii.

De aceea să nu se creadă nimeni, că e deținătorul complet al virtuților și că el ar fi un uns al lui Dumnezeu printre oameni, care să nu aibă și el nevoie a fi moralizat de alții și că nu și-ar avea și el petele și defectele sale.

Ingerii Ceriului nu mai umblă pe pământ, — iar dacă totuș ar fi câte unul, trec sute de ani, până să-i beatifice Biserica.

Și virtutea are nevoie de o haină albă a pudicității.

Valeriu Bora

Știri mărunte

Noi numiri la ministerul Economiei Naționale. După cum s'a comunicat mai nou, d. *Stavri Ghidu*, director la Banca Românească, a fost numit subsecretar de stat la Subsecretariatul Industriei, Comerțului și Minelor. De asemenea, au fost numiți d-nii: *Mihail Gr. Romașcanu*, fost secretar general al ministerului coordonării, comisar general al preșurilor. *Constantin Dohman*, director la Creditul Național Industrial, secretar general al Ministerului economiei naționale.

Noul an școlar se va începe cu o întârziere de trei săptămâni față de cum era să se înceapă cursurile. Amăsurat unei hotărâri mai noi a Ministerului Culturii Naționale, atât școlile secundare cât și cele primare se vor deschide în ziua de 28 Septembrie c., când se vor ținea cele dintâi prelegeri.

Nici o colaborare! Partidul laburist englez a luat o hotărâre limpede și categorică: Nici o colaborare cu comuniștii! Printr'o recentă circulară adresată tuturor organizațiilor laburiste, Comitetul executiv al acestui partid puternic reamintește interdicția de a colabora cumva cu organizațiile comuniste. Totodată adaugă că nu trebuie să se piardă

hărnicia Plui Oancea și patriotismul Sf. Sale; dar un lucru este cert: că toate afirmațiile articolului referitoare la „Ler“ sunt simple ipoteze. Pentru a se elucida definitiv problema va trebui să se mai facă studii și va trebui să se țină cont de o serie de considerente, ca de exemplu de faptul că refrenul despre care vorbim există și în alte limbi.

De aceea, înainte de a-și spune părerea, problema trebuie mult studiată. Un articol care îi putea aduce reale servicii în acest sens autorului, este: „Scriitorii Raguzani și refrenul colindelor noastre“ de *Silviu Dragomir*, publicat în Anuarul IV al Arhivei de folclor a Academiei Române, pag. 5—11.

De altfel o mai mare atențiune în redactarea frazelor Plui Oancea, ar fi absolut necesară, de oarece iată ce afirmă Pr. Oancea în articolul amintit:

„Creștinismul a triumfat și, începând dela clasa de joc a țăranilor, noua credință a cuprins rând pe rând toate straturile sociale“.

Această afirmație poate produce confuzie în mintea cetitorului neavertizat, deoarece poate lăsa impresia că creștinismul s'ar fi răspândit mai întâi la sate apoi la orașe ceea ce nu este adevărat, deoarece tocmai dimpotrivă, el a câștigat adepți mai numeroși în orașe și satele au fost cele din urmă refugii ale idolatriei. Credem inutil să mai amintim și să stăruim asupra faptului că „paganus“ nu înseamnă altceva decât om dela sat, devenind sinonim: „sătean“ și „idolatră“, într'un timp când la orașe idolatria fusese definitiv izgonită de învățătura mântuitoare a Domnului nostru Isus Hristos.

Cu aceste mici observațiuni, îi dorim Plui Oancea o elucidare completă a cuvântului „ler“, conformă cu vederile actuale ale Dsale.

Pr. Victor S. Opreșu

din vedere faptul că bolșevicii susțin acum sforțarea de războiu a Angliei nu pentru că Anglia sau democrația ar fi în primejdie, ci numai pentru ieșirea la liman și ajungerea la ighemonie mondială a Bolșeviciei.

Locale. Marția viitoare, de prasniciul Nașterii Maicii Domnului, va predica în catedrală pâr. *Dr. Ioan Cristea*, directorul Cancelariei Mitropolitane, iar Dumineca ce-i urmează va predica pâr. *Victor Pop*, canonic mitropolitan.

— Săptămâna aceasta s'a ținut a doua serie de exerciții spirituale cu preoții arhidiecezani, tot sub conducerea pâr. *Dr. Iuliu Rațiu*, vicar la Timișoara.

Moartea unui ierarh ortodox. Luna trecută, Sâmbătă, în 29 August, s'a stins din viață episcopul ortodox *Ghenadie Niculescu* al Buzăului. Adormitul în Domnul era în anul 68 al vieții și păstorise eparhia Buzăului vreme de 19 ani. — Odihnească în pace!

Port maritim cucerit de ai noștri. La începutul acestei luni trupele române au cucerit, după lupte îndârjite, *Anapa*, port maritim rusesc pe țărmurile Mării Negre, la nord de Novorosisk. Orașul numără 15.000 locuitori și e vestit pentru podgoriile și distileriile sale. Importanța lui militară pentru bolșevici stătea în faptul că, în ultima vreme, servia ca punct de îmbarcare pentru trupele sovietice strimțate de armatele române-germane.

† *Văd. Virginia Roman* născ. *Paplu*, din Alba Iulia, a trecut la cele veșnice în 18 August c.; la vârsta de 73 de ani. — Odihnească în pace!

CARTI & REVISTE

Ștefan Manciulea: Tipăii Blajului. Blaj, 1942. Pagini: 37 (Format 8° mare). Prețul 55 Lei.

Foarte mulți s'au folosit de „tipăii“ Blajului, faima cărora a răsbătut departe de curțile vlădicești unde se împărțiau și se împărțesc și azi atâtor elevi lipsiți. Prea puțini știu însă povestea veche și duioasă a acestei blagoslovite pâini a milostivirii. Broșura pâr. *Șt. Manciulea* e menită să lămurească acest lucru cu date de amănunt. Ceea ce i izbutește să facă răzimat pe acte vechi și noi, din dosare aflătoare în arhiva liceului de băieți „Sf. Vasile cel Mare“ din Blaj.

IOAN GEORGESCU: Cartea tinerilor. Oradea, (Grafica) 1942, în 8°, 56 p. Prețul: 30 fileri:

Canonicul Ioan Georgescu dela Oradea e arhicredul și multilateral. De curând a tipărit la Oradea o carte pentru tineretul rural: — *Cartea tinerilor*. Ca să fie mai ușoară, a scris-o în formă de dialog, cu întrebări și răspunsuri. Pune diverse întrebări cari neliniștesc tinerii și pentru toate găsește răspunsuri creștinești. Citează și câteva poezii frumoase, potrivite pentru lămurirea întrebărilor puse. Coperta prezintă doi tineri stând de vorbă lângă o troiță; *Viața și credința. (ien)*

Iosif E. Naghiu: Bibliografie a Mitrop. Alexandru Nicolescu. Blaj, 1942. Pagini: 16. (Format 8° mare). Prețul: 10 Lei.

Adormitul în Domnul, mitropolitul Alexandru cândva Nicolescu, a fost un neobosit ostentor nu numai cu vorba bună și caldă, ci și cu peana. Autorul „Bibliografiei“ pe care o încreștam aici a urmărit scrisul răpos. Mitropolit, rând cu rând, începând cu a. 1905 și până în 1941, ajungând la numărul de catastih 308, cât fac lucrările celui ce a fost I. P. S. pâr. *Alex. Nicolescu* (studii, articole, predici, meditații, conferințe, recenzii, pastorale).

Calea spre adevăr. Carte de rugăciuni. Cu învățături și cântece creștinești. Ediția II-a revăzută și adăugată. Iași, (Presa Bună) 1942, în 8°, 394[—400] p. Prețul: Broșată: 55 Lei; legată: 80 și 100 Lei.

Pâr. *Teofil A. Bălibanu* profesor de religie la Beiuș, ne dă o carte de rugăciuni, tipărite în excelente condiții tehnice la Iași în tipografia Presa Bună a Episcopiei catolice. Această carte de rugăciuni cuprinde foarte multe lucruri și e cu adevărat folositoare creștinilor. În partea I. — *Învățătura creștinească* — se găsec elemente catehetice scrise pe înțelesul tuturor. Partea II-a — *Rugăciuni* — cuprinde rugăciuni la diverse întâmplări, rugăciunile zilei, precum și textul și răspunsurile Sf. Liturghii, Rozarul, Calea Crucii, Paraclisul P. C. Fecioare, etc. Partea III-a cuprinde cântece religioase (printre cari găsim și o poezie a lui Eminescu, — *Rugămu-ne îndurărilor Luceafărului mărilor*. — O adevărată perlă mariană). Cărticica de rugăciuni se recomandă dela sine, prin conținutul bogat și bine ales. (ien)

Orientalia Christiana Periodica. 1942, Volumul VIII, N. I—II.

Printre publicațiile Colegiului Oriental se numără și *Orientalia Christiana Periodica*. — Volumul recent, apărut pe 1942, aduce — ca și volumele anterioare — studii foarte temeinice asupra creștinismului oriental. P. Hofmann S. I. se ocupă de participarea Coptilor și a Abisiniienilor la sinodul florentin; W. de Vries S. J. studiază cartea Patriarhului nestorian Timoteiu II, (1318—1322) despre cele 7 taine creștine. A. Raes S. J. studiază Liturgiile tipărite de Ruteni după Sfânta Unire cu Roma. B. Schultze S. J. publică al doilea fragment din studiul despre problemele de azi ale teologiei ortodoxe. Se ocupă de problema Sfintei Scripturi în teologia ortodoxă de azi, pe marginea congresului profesorilor de teologie ortodoxă ținut la Atena, unde s'au pus în discuție elementele înseși ale religiei (revelația, Biblia). D. I. G. Savin (profesor de teologie la Facultatea Ortodoxă din București) spune la o oră de seminar că la închiderea aceluia congres un participant afirma că la sosire nu știa ce sunt: inspirația, revelația, etc. dar acum știe. Volumul mai cuprinde câteva note mai scurte, precum și însemnări bibliografice asupra cărților de teologie orientală. (*Iosif E; Naghiu*).

Oficiul protopopesc rom.-unit Alba-Iulia

Curatoratul bisericii române-unite din Alba-Iulia (Lipoveni), biserica protopopescă, prin aceasta publică

CONCURS

pentru ocuparea postului de cantor la acea biserică, devenit vacant.

Termenul de concurs este 6 Octombrie 1942, până când cei interesați își vor înainta cererile provăzute cu diploma de cantor și cu atestat dela preot, pe adresa oficiului protopopesc român unit Alba-Iulia.

Până la acest termen fiecare concurent se va prezenta în una din Dumineci ori sărbători, pentru a cânta în biserică, când își vor putea înainta cererile și personal.

Retribuțiunile împreunate cu acest post sunt:

1. Locuința în natură, constătătoare din 2 camere, bucatărie și cămară.
2. Folosirea alor 6 jug. pământ arător din hotarul comunei Vingard.
3. Venitele stolare obișnuite.
4. Salarul dela Stat.

Alba-Iulia, din ședința curatoratului din 2 August 1942.

Elie Magda
protopop-paroh.

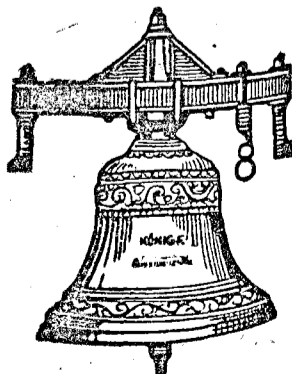
Mihai Serdeanu
primcurator.

FRIDERIC HÖNIG

ARAD, STRADA BARIȚIU 10—21

Cea mai veche și mai mare turnătorie de clopote din Romnia.

Fondată la anul 1840

La comandă fabrică clopote de orice mărime din cel mai curat bronz pentru clopote, pe lângă garanția mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invențiile proprii licențiate și scaune de fier pentru clopote. Motoare electrice pentru clopotit. — Tele-on 376